

Jak usłyszeć głos seniora?

Nowe spojrzenie na aktywność osób starszych

Materiał dla:
dziennikarzy i osób zainteresowanych sprawami seniorów,
towarzyszący wydaniu podręcznika „**Jak usłyszeć głos seniora**”.

Co to znaczy „aktywny senior”?

Odpowiedzi nasuwają się same. To osoba, która dba o swoje zdrowie i formę fizyczną, rozwija swoje pasje, uczestniczy w kulturze, jest wolontariuszem, chodzi na zajęcia Uniwersytetów Trzeciego Wieku... Te skojarzenia dobrze już znamy, są obecne w naszej wyobraźni od co najmniej kilku lat, od kiedy dostrzeżono potrzebę dbania o jakość życia w „trzecim wieku”.

Na aktywność osób starszych można jednak spojrzeć też z innej strony - uczestniczenia w życiu publicznym. To skojarzenie w przypadku tej grupy społecznej jest już mniej oczywiste. „Aktywny senior” to ktoś, kto chodzi na sesje rady gminy, zabiera głos w konsultacjach społecznych, interesuje się zmianami w swoim otoczeniu. I tak jak wszystkim obywatelom, także osobom starszym trzeba umożliwić zabieranie głosu w ważnych dla nich sprawach.

Włączanie seniorów w rozmaite procesy decyzyjne dotyczące życia publicznego ma same zalety. Dla nich samych oznacza to m.in. zmniejszenie poczucia marginalizacji, które odczuwa wiele osób starszych. Dla samorządu czy władz - to szansa na poznanie punktu widzenia osób, których potrzeby już wkrótce będą potrzebami dominującymi w społeczeństwie.

Dlaczego warto włączać seniorów w życie publiczne?

Polskie społeczeństwo się starzeje, a potrzeby seniorów stają się coraz ważniejsze

„Malejąca dzieciność i wzrastająca długość życia powodują starzenie się społeczeństwa. Do 2030 roku - średni wiek mieszkańca Polski (obecnie wynosi on około 37 lat) wzrośnie do ponad 45 lat, z tendencją do dalszego wzrostu.”

Prognoza ludności do 2030 roku, GUS

Dlaczego ludzie starsi rzadko angażują się w życie publiczne?

W Polsce jednym z głównych powodów poczucia marginalizacji jest właśnie starość

„Prawie co dziesiąty Polak ma poczucie, że jest traktowany gorzej niż inni obywatele.

Jako powód takiego stanu rzeczy najczęściej podaje złą sytuację materialną, zły stan zdrowia lub podeszły wiek.”

Komu w Polsce żyje się najtrudniej? – komunikat z badań CBOS, październik 2013

Starsi ludzie nie angażują się społecznie, bo nie wierzą, że ktoś będzie liczył się z ich zdaniem

„Tylko 7,8% osób powyżej 65. roku życia stara się angażować w życie lokalnej społeczności, blisko 32% w ogóle nie interesuje się życiem środowiska lokalnego, zaś pozostali deklarują przeważnie, że nie angażują się, bo: nie są w stanie aktywnie działać, nie widzą potrzeby działania lub nie wierzą w to, że ich aktywność coś zmieni.”

Kapitał społeczny ludzi starych na przykładzie mieszkańców miasta Białystok, Andrzej Klimczuk, Wiedza i Edukacja, Lublin 2012

Brakuje systemowych rozwiązań ułatwiających seniorom włączenie się w życie publiczne

„Seniorzy pozostają niemal niezauważeni jako obywatele, brak jest systemowych mechanizmów komunikowania się oraz włączania osób starszych w procesy decyzyjne w obszarach polityk i usług publicznych dotyczących tej grupy społecznej”

Jak usłyszeć głos seniora. Praktyczny przewodnik po partycypacji obywatelskiej osób starszych, LPO Warszawa 2013

Dlaczego stworzyliśmy przewodnik „JAK USŁYSZEĆ GŁOS SENIORA”?

Uważamy, że głos seniorów w ważnych dla nich sprawach publicznych jest obecnie słabo słyszalny. Brakuje rozwiązań wspierających tę formę aktywizacji osób starszych. A głęboko wierzymy, że, jako coraz większa grupa społeczna, **seniorzy muszą mieć możliwość dostosowania usług publicznych do swoich potrzeb, wyrażenia opinii, pozostania aktywnymi członkami społeczeństwa.**

Aby stawić temu wyzwaniu, opracowaliśmy katalog działań włączających seniorów w życie publiczne. Przewodnik „Jak usłyszeć głos seniora” podpowiada, jak przygotować procesy angażujące seniorów, jak je rozpocząć, przeprowadzić i zakończyć. Nasze propozycje oparte są na narzędziach i technikach dostosowanych do potrzeb osób starszych.

Dla kogo jest ta publikacja?

- dla osób pracujących w samorządach lokalnych - by ich działania w pełni odpowiadały na potrzeby seniorów
- dla instytucji świadczących usługi dla seniorów - by pokazać, w jaki sposób mogą nauczyć się słuchać osób starszych
- dla organizacji pozarządowych angażujących się w działania na rzecz osób starszych - by wiedzieli, jak dbać o prawa osób starszych
- dla seniorów - by odkryli, że ich głos ma znaczenie
- dla liderów opinii publicznej - by rozpocząć debatę na temat nowej roli seniorów w społeczeństwie

Dlaczego warto przeczytać nasz podręcznik?

- to nowe spojrzenie na aktualny temat aktywności osób starszych
- jest praktyczny - zawiera porady, przykładowe scenariusze działań, opisy technik partycypacyjnych
- opisuje polskie i zagraniczne przykłady ciekawych działań włączających seniorów w procesy decyzyjne dotyczące życia publicznego
- to dobry pierwszy krok do przekonania się, że dawanie głosu seniorom ma sens!

Publikacja dostępna w wersji pdf (***do pobrania tu***).

Czego dowiesz się z podręcznika „Jak usłyszeć głos seniora”?

Jak przygotować salę na spotkanie informacyjne dla osób starszych?

Jakich pytań nie powinno się zadawać w ankiecie?

Co może wyniknąć ze wspólnego spaceru młodzieży z seniorami?

Co mogą doradzić seniorzy projektantom przestrzeni i przedmiotów?

Jakiej czcionki użyć w komunikacie informacyjnym dla seniorów?

To tylko niektóre z pytań, jakie warto sobie zadać planując procesy angażujące seniorów. Ponadto z publikacji dowiesz się, czym w ogóle jest proces partycypacyjny i jak go zaplanować, by skutecznie zaangażować osoby starsze:

- jakie są funkcje i etapy procesu partycypacyjnego?
- kiedy najlepiej zacząć proces i jakie kroki po kolei podejmować?
- jak ustalić cele planowanego działania?
- jak ustalić, kto powinien być grupą docelową badania i jak dotrzeć do tych osób, których głos chcemy usłyszeć?
- jak zaplanować dobrą i przemyślaną politykę informacyjną, dostosowaną do potrzeb osób starszych?

W publikacji prezentujemy też praktyczne rozwiązania, które mogą posłużyć jako inspiracje lub gotowe wzory działania:

- techniki i narzędzia przydatne podczas procesu partycypacyjnego skierowanego do seniorów
- metody, które można wykorzystać do angażowania seniorów, takie jak spacer badawczy, kawiarnia obywatelska czy warsztaty przyszłościowe

W publikacji prezentujemy m.in:

- Ciekawe **przykłady** pokazujące, jak procesy angażujące seniorów przeprowadzili inni - wśród dobrych praktyk są procesy z Polski i z zagranicy:

POLSKA:

- Gdynia - Spacerzy badawcze z osobami starszymi
- Gdynia - Dialog z Seniorami – panel obywatelski z udziałem osób starszych
- Gdynia - Ustalanie kryteriów jakości usług opiekuńczych
- Poznań - Miejska Rada Seniorów
- Warszawa - Konsultacje programu „Warszawa Przyjazna Seniorom”
- Warszawa - Projektowanie z udziałem osób starszych

WIELKA BRYTANIA:

- Fora seniorów – program AGE UK Speaking Up For Our Age

SZWECJA:

- Warsztaty przyszłościowe w gminie Mora

- Gotowe **scenariusze** procesów partycypacyjnych, by móc samemu krok po kroku przeprowadzić proces włączający osoby starsze w podejmowanie różnego rodzaju decyzji. Wśród nich są np. spacer badawczy, warsztaty przyszłościowe i ustalanie kryteriów jakości usług.

PRZYKŁAD PROCESU Z PUBLIKACJI: Spacerów badawczych z udziałem osób starszych w Gdyni

Kilka lat temu miasto Gdynia zdecydowało się wdrażać podejście zwane „design for all”. Zakłada ono, że na ostateczny wygląd przestrzeni mają wpływ nie tylko jej projektanci (architekci, designerzy), ale również użytkownicy.

Spośród licznych grup użytkowników wybrano seniorów. Ze względu na pilotażowy charakter przedsięwzięcia zdecydowano się wybrać trasę prowadzącą do Urzędu Miasta – uniwersalną i znaną wszystkim mieszkańcom Gdyni.

Do najważniejszych zagadnień poruszanych w trakcie spacerów należały m.in. subiektywne poczucie bezpieczeństwa, wysokość krawężników, oznaczenia informacyjne (ich widoczność, czytelność) przejścia przez ulicę (długość świateł, oznaczenia dźwiękowe) dostęp do komunikacji miejskiej – dworzec SKM, przystanki autobusowe (rozkłady jazdy, wiaty przystankowe).

Spacerów badawczych z seniorami służyć poznaniu ich odczuć i potrzeb związanych z przestrzenią publiczną.

Spacerów badawczych z udziałem osób starszych w Gdyni

CEL	Poznanie opinii na temat określonej przestrzeni miejskiej (jej wyglądu, rozwiązań funkcjonalnych, barier) specyficznej grupy użytkowników, którą stanowią osoby starsze. Zebrane w ten sposób informacje będą brane pod uwagę przez odpowiednie instytucje miejskie w planowaniu przyszłych remontów i inwestycji.
METODA	spacer badawczy
GRUPY DOCELOWE – UCZESTNICY	osoby starsze jako użytkownicy posiadający szczególne potrzeby i oczekiwania względem przestrzeni
ORGANIZATOR / KONTAKT	Gdyńskie Centrum Innowacji Aleksandra Dębska-Cenian a.debska-cenian@gci.gdynia.pl tel.: +48 58 735 11 87
AKTORZY ZAANGAŻOWANI W PROCES	Gdyńskie Centrum Innowacji • Centrum Aktywności Seniora w Gdyni• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni• Urząd Miasta Gdyni• Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”
FINANSE	Głównymi kosztami procesu była praca merytoryczna osób zaangażowanych w przygotowanie scenariusza (osoby po stronie Urzędu Miasta Gdyni robiły to w ramach swojego czasu pracy). Dodatkowymi kosztami było przygotowanie i przeprowadzenie dwugodzinnego szkolenia dla wolontariuszy oraz stworzenie i wydrukowanie dla nich niezbędnych materiałów (scenariusze, mapy, instrukcje).

Przekaż dalej - napisz o naszej publikacji - wspieraj aktywność seniorów!

Opisz:

- inspiracje do lokalnych działań
- przydatne i inspirujące przykłady zrealizowanych procesów
- naszą publikację: ciekawą i praktyczną, o ważnych społecznie sprawach

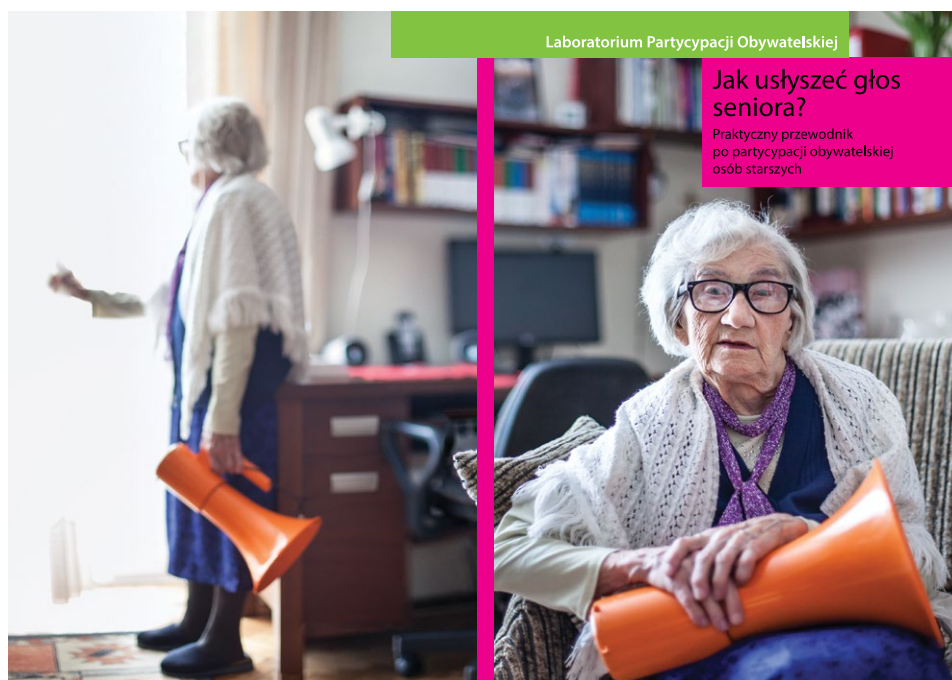
Sprawdź, jak u Ciebie wygląda sytuacja osób starszych. Jeśli masz wątpliwości lub chcesz dowiedzieć się czegoś więcej, służymy pomocą!

Zapraszamy do kontaktu ze współautorkami publikacji „Jak usłyszeć głos seniora?”:

Maria Perchuc: mperchuc@stocznia.org.pl

Ewa Stokłuska: estokluska@stocznia.org.pl

Chętnie dostarczymy wiedzę i pomożemy napisać artykuł

Publikacja dostępna w wersji pdf ([do pobrania tu](#)).

Informacje o publikacji:

Laboratorium Partycypacji Obywatelskiej jest projektem Pracowni Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, działającym od 2010 roku. Gromadzimy wiedzę na temat partycypacji obywatelskiej, a następnie dzielimy się nią z innymi. Tworzymy przestrzeń do wymiany doświadczeń i uczenia się od siebie pomiędzy przedstawicielami administracji publicznej, organizacji pozarządowych i wszystkich osób zainteresowanych tą tematyką.

Wspieramy samorządy lokalne w projektowaniu i realizacji innowacyjnych procesów partycypacyjnych, a później staramy się, by wiedza i doświadczenia zdobyte przy tych okazjach były wykorzystywane także w innych miejscach.

Staramy się również promować ideę partycypacji obywatelskiej i być jej rzecznikami wśród organizacji pozarządowych, władz samorządowych i administracji publicznej różnego szczebla.

www.partycypacjaobywatelska.pl

 partycypacjaobywatelska.pl

Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” to interdyscyplinarny zespół ludzi, o różnorodnych kompetencjach w obszarze badań ilościowych oraz jakościowych, diagnoz, rozwoju społeczności lokalnych, innowacji społecznych i ewaluacji. Działamy na rzecz organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, jednostek samorządu i firm komercyjnych, którym pomagamy zrozumieć otoczenie, potrzeby odbiorców, efekty planowanych działań. Prowadzimy także ewaluację zakończonych projektów.

www.stocznia.org.pl

Zdjęcia: Wojtek Radwański (www.wojtekradwanski.com)

Publikacja „**Jak usłyszeć głos seniora? Praktyczny przewodnik po partycypacji obywatelskiej osób starszych**” jest współfinansowana przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej ze środków Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2013 oraz Fundację im. Stefana Batorego.

Ministerstwo Pracy
i Polityki Społecznej

FUNDACJA
BATOREGO

IM.STEFANA

